

YASST KABOK

mucf

Swedish Agency for
Youth and Civil Society

"LABAS, KAIMYNE"

(Visit NABO Art Book)

Apie parodą

Šiaurės regiono jaunimas yra socialiai aktyvus, nevengia kalbėti apie bendrus iššūkius ir siūlo sprendimus. Mums tereikia įsiklausyti.

Ketverius metus, nuo 2018 iki 2021 m., Švedijos jaunimo ir pilietinės visuomenės reikalų agentūra vykdė projektą „Nabo“ ir jo metu bendravo su 16 - 24 metų amžiaus jaunuoliais iš viso Šiaurės šalių regiono. Projektu buvo siekiama išgirsti, kaip jaunimas vertina savo galimybes pareikšti savo nuomonę ir lygiomis sąlygomis dalyvauti visuomenės gyvenime.

Įtrauki visuomenę siekia, kad visi jaustųsi pilnaverčiais visuomenės nariais – turėtų lygias galimybes visapusiškai dalyvauti visuomenės raidoje ir daryti įtaką visuomeniniams procesams. Kartu su mokslininkais projekto organizatoriai išanalizavo jaunų žmonių istorijas ir parengė ataskaitas apie jaunų žmonių socialinę įtrauktį Šiaurės šalyse. Tyrimas parodė, kad Šiaurės visuomenės turi labiau įtraukti vaikus ir jaunimą, įdėmiau juos išklausyti.

Tarp jaunimo išvardytų iššūkių nemažai susirūpinimo kelia susiję su viešojo transporto, būsto prieinamumu, psichologine sveikata. Jaunų žmonių perspektyva atveria kitokį požiūrį į nusistovėjusias lytiškumo ir seksualumo socialines normas, laisvalaikį bei bendras galimybes daryti įtaką vietos bendruomenei ar plačiai visuomenei.

Jaunų žmonių pasiūlymai dėl šių problemų sprendimo yra panašūs nepaisant to, kur jie gyvena. Siekiant sustiprinti jaunimo gebėjimus veikti, su jais turi būti elgiamasi oriai ir pagarbiai – taip kaip ir su visais, bet kurioje gyvenimo situacijoje. Ypač susiduriant su viešojo sektoriaus ir sveikatos bei gerovės sistemomis.

Veiklos, skirtos jauniems žmonėms ar su jaunimu susiję sprendimai visų pirma turi prasidėti nuo jaunimo perspektyvos ir jaunimo teisių išmanymo. Jaunimui įtakos turintys sprendimai turi būti pagrįsti žiniomis apie jaunus žmones ir jų gyvenimo sąlygas.

Esame tikri, kad jaunimo perspektyva prisideda prie geresnės ir demokratiškesnės visuomenės.

Tikimės, kad ši paroda padės geriau suprasti ir perprasti jaunimo padėtį Šiaurės šalyse.

Ar įžvelgsite panašumų čia, Lietuvoje?

Parengta pagal Švedijos Jaunimo ir pilietinės visuomenės agentūros leidinį meninę knygą NABO Art Book apie jaunimo socialinę įtrauktį Šiaurės šalyse, www.mucf.se
Parodą Lietuvoje pristato Šiaurės ministrų tarybos biuras Lietuvoje

Kati Kovács gimė 1963 m. Helsinkyje. Debiutavo 1994 m. su komiksų albumu Žalioji rapsodija. Iki šiol yra išleidusi 16 knygų – grafinių romanų, apsakymų rinkinių. Kelios jos knygos išverstos į švedų, vokiečių, prancūzų, vengrų ir kitas kalbas.

"Man buvo penkeri, kai su šeima persikėlėme iš Helsinkio į Espoo, kuris yra vos už 20 kilometrų, bet man buvo tarsi kitas pasaulis. Gyvenome gamtos apsuptyje, aplink tik keli mediniai namai, keliai, miškai, ganyklos karvėms ir arkliams, o jūra - visai šalia. Vaikystė buvo saugi, bet su daug laisvės. Kai pasidarydavo nuobodu, važiuodavome į netoliese esantį Helsinkį, linksminomės ir leisdavome laisvalaikį ten. Jau dešimties svajoju tapti dailininke ir galiausiai ja tapau..."

Suomija

„Paimkime kaip pavyzdį tramvajaus stoteles nakties metu. Jeigu girtas vyras ima kabinėtis prie moters stotelėje, niekas nepajudina nė piršto.“

/ Jauna mergina, ne socialinės rizikos didmiesčio rajonas

Tyrimo metu Suomijoje apklausti jauni žmonės teigė, kad jie jaučiasi saugūs tiek visoje šalyje, tiek savo kaimynystėje. Tačiau kelios apklaustos merginos, gyvenančios šalies sostinėje, vis dar kalba apie plačiai pasklidusį nesaugumo jausmą. Apklaustos metu jos pateikė daug pavyzdžių, tarp kurių – baimė pasilikti vienoms ar negalėjimas atsipalaiduoti leidžiant laisvalaikį mieste.

„Nors valstybė mums ir suteikia įvairiausias integracijos programas, kalbos pamokas, bet integracija vis dar išlieka dideliu iššūkiu, patys žmonės vis dar nėra pasirengę priimti mūsų. Jie nėra pasiryžę bendrauti su mumis, nepriima į savo bendruomenes“. Abu mano tėvai į tokius pasilinksminimus žiūri labai neigiamai“

/ Jaunas imigrantas, miestas

Jauni žmonės, kilę iš šeimų, imigravusių į šalį, visuomenėje išsiskiria savo išvaizda. Ir dėl to dažnai sulaukia įžeidžių, netinkamų komentarų ne tik miesto gatvėse, bet ir internete, socialiniuose tinkluose. Dalis jaunų žmonių iš imigrantų šeimų teigia, jog jų kilmė trukdo jiems siekti aukštojo mokslo ar darbo lygiomis sąlygomis. Apskritai, jauni žmonės, kilę iš imigrantų šeimų, mato mažiau galimybių integruotis visuomenėje dėl vis dar egzistuojančios migrantų atmetimo reakcijos visuomenėje, nevertinant jų kaip lygiaverčių kasdieniame gyvenime.

„Nors ir viskas puiku, esi sveikas, bet šiais laikais turi būti sveikas, kad galėtum sirgti! Jeigu mano šeima nebūtų manęs palaikiusi, negaučiau sau reikalingos pagalbos“

/ Jauna mergina, miestas

Jauni žmonės įžvelgia įvairių sveikatos sistemos trūkumų. Daugiausia problemų sveikatos apsaugos politikoje įžvelgia merginos ir LGBTQ jaunimas. Daugiausiai kritikos strėlių skrieja į ilgas eiles viešose gydymo įstaigose ir didelius reikalavimus pacientui, siekiančiam psichologinės pagalbos. Daugelis mano, kad tam, kad sugebėtum kovoti už teisę į sveikatos priežiūrą, reikia ištvermės ir stiprybės, arba „turi būti sveikas, kad galėtum sirgti“. Dauguma teigia, kad įgiję teisę gauti paslaugas, jos yra gaunamos aukštos kokybės.

„Atvirai kalbant, neturiu ypatingo noro dalyvauti neįdomiuose pokalbiuose kaip šis, sprendžiant visuotines problemas“

/ jauna mergina, nedidelė vietoje

Diskusijų metu dauguma teigia, kad jiems retai atrodo svarbu pasisakyti klausimais, kuriuos jie laiko „politiniais“. Daugumai tai – tiesiog neįdomu. Dalis jaunų žmonių teigia, kad tik tam tikri žmonės dalyvauja politinėse diskusijose, kuriose jie dalinasi savo nuomone, įžvalgomis ir nepriima kitaip mąstančių.

„Aš užaugau tvarkydamasis su savo mintimis ir jausmais pats. Dabar pastebiu, kad man itin sudėtinga dalintis savo mintimis ir jausmais su kažkuo kitu. Tai tarsi atrodo beprasmiška. Mano problemos yra mano problemos, aš su jomis susitvarkysiu.“

/ jauna vaikinai, ne socialinės rizikos miesto rajonas

Šeima ir tėvai yra labai svarbu padedant vaikams praktiniais klausimais, duodant patarimų ar perduodant žinias apie suaugusio žmogaus gyvenimą. Daugybė tėvų, ypač motinos, siūlosi į pagalbą, kai vaikai jaučiasi pažeidžiami ar jų gyvenimas pasidaro sunkus. Vis dėlto, dalis jaunų moterų teigia, jog jos nenori trukdyti tėvams, o dalis jaunų vyrų mano, kad buvo auklėti „tvarkytis su savo problemomis patys“.

„Mes esame komanda. Esame stiprūs kartu.
Kartu mes – jėga. Mes turime nepaprastai
didelį tarpusavio solidarumo jausmą grupėje.“

/ Vaivorykštės jaunimas, miestas

Negalėjimas jaustis visuomenės dalimi yra iššūkis demokratijai. Dalis Suomijos jaunimo teigia, kad jie nepriklauso jokiai bendruomenei ar nesijaučia jokios bendruomenės dalimi. Toks vienišumas yra problema, kuri pastaraisiais metais Suomijos visuomenėje susilaukia vis didesnio dėmesio. Siekiant kovoti su vienišumo ir atskirties problema, pilietinės visuomenės organizacijos įgyvendina svarbią funkciją visuomenėje – buria bendruomenes, kuria turinį, aktyviai veikia ir sukuria galimybes jauniems žmonėms megzti naujus ryšius.

Jonas Wilén gimė 1974 m. Mariehamne, Alandų salose. Yra surengęs apie 50 savo tapybos darbų parodų ir kiekvieną savaitę laikraštyje "Nya Åland" skelbia socialinių komentarų iliustracijas. 2020 m. vasarą kartu su švedų menininku Ernstu Billgrenu surengė bendrą parodą „Billgren & Wilén“ Alandų dailės muziejuje.

»Mūsų šeima turėjo šiltnamį, o vaikystė Ekerės saloje vakarinėje Alandų dalyje buvo kupina futbolo, piešimo ir medžių fortų statybų. Noras piešti kilo anksti ir kiek savo prisimenu, visą laiką piešdavau. Turiu dėdę dailininką ir kitą - dramaturgą ir rašytoją. Abu jie tapo įkvėpimo šaltiniu, kaip gyventi tarnaujant menui.»

Alandų salos

„[Futbolas] pradėjo tapti vis labiau varžybiškas. Jie pasiekė momentą, kai norėjo atsinaujinti... Ir viskas pasidarė per daug rimta man. Tai buvo arba šie, arba praėję metai [kai nustojau žaisti]“

/ Jaunas vaikinai, Mariehamnas

Pasak Alandų salų gyventojų, dauguma jų buvo labai įsitraukę į sportą, kai buvo maži, bet dauguma metė, pradėję lankyti gimnazijas. Tarp pasitraukimo iš sporto priežasčių – išaugusi konkurencija ir paprasčiausias atradimas, kad sportas jiems „nelimpa“. Daugumai pasitraukusių iš futbolo, ši sporto šaka išliko kaip žaidimų laikas su draugais arba hobis.

„Sutinki tiek daug naujų žmonių internete. Tu daugmaž susipažįsti su jais net jeigu ir nesi su jais susitikęs gyvai. Bet koku atveju, juos imi pažinti, nes kartu žaidžiate žaidimus kelias dienas per savaitę, susirašinėjate. Virtuali draugystė – taip tai pavadinčiau. Tarsi leidi laiką su jais, nors tiesiog sėdi ir susirašinėji“.

/ Jaunas vaikinai, kaimo vietovė

Jauniems migrantams Alandų salose sunku tapti vietiniais. Daugybė jaunų imigrantų, gyvenančių Alanduose, teigia, kad nors Alanduose gyvena ilgą laiką, nėra natūraliai priimami kaip savi. Daugybė jaunų žmonių atranda priklausomybės visuomenei jausmą įsitraukdami į online bendruomenes, kur susipažinti su naujais žmonėmis yra kur kas lengviau.

Fabian Göranson gimė 1978 m. Stokholme. Dirba karikatūristu ir iliustratoriumi. Šiuo metu kuria vaikiškų knygų serijas Hokus Pokus ir Fantastinė Švedijos istorija. 2019 m. jo grafinis romanas Svajonė apie Europą laimėjo Urhunden premiją už geriausią metų komiksų albumą.

»Užaugau kaip vienturtis intravertas vaikas dideliame amžių sandūros laikų name Saltsjöbaden vietovėje netoli Stokholmo. Paauglystėje pabėgau į miestą, kad galėčiau pasinerti į politinį aktyvizmą, žaisti vaidmenų žaidimus ir nuolat rūkyti. Galiausiai pastebėjau, kad mūsų senovinis namas buvo puiki vieta didingiems, dekadentiškiems kaukių vakarėliams.«

Švedija

„Nes aš... toks esu. Man patinka būti su žmonėmis, man patinka žmonės, visi žmonės. Bet mano kaime nėra nieko. Jūs turbūt galvojat... okey, tai skamba kaip kalėjimas. Taigi, taip jaučiuosi ir aš nieko negaliu padaryti. Aš tiesiog leidžiu visą savo laiką namie. Bet ir čia nėra ką veikti...“

/ Vienišas jaunas vaikinąs, retai apgyvendinta teritorija

Daugybė vienišų jaunų imigrantų retai apgyvendintose teritorijose kalba apie viešojo transporto trūkumo problemą. Jie neturi prieigos prie automobilių ir jaučiasi tarsi įkalinti. Šie jauni žmonės neretai yra labai sudėtingoje finansinėje padėtyje, jiems sunku pragyventi su labai ribotais finansiniais ištekliais. Jie turi apsipirkinėti mieste, kur kainos yra žemesnės nei kaime, tad jie turi pinigų tik būtiniausiems produktams. Negana to, nukeliauti iki artimiausio miesto ir atgal tą pačią dieną yra labai sudėtinga, ypač savaitgaliais.

„Aš gyvenu dvejose vietose, viena iš jų – miesto centre. Čia jaučiuosi kaip namie, bet nesijaučiu sava. Sakyčiau, kad gyvenimas miesto centre atrodo gana nesaugus. Aš buvau užpulta gatvėje prie savo namų durų, buvau persekiojama... Ir taip, galiu sakyti, kad čia nesijaučiu saugi. Ir visados su savimi nešiojuosi dujų balionėlį savisaugai, jeigu išeinu po 9 val. vakaro. Bet kokių atveju, čia vis tiek labai faina vieta gyventi.“

/ LGBTQ+ žmogus, vidutinio dydžio miestas

Kalbėdami apie savo gyvenamąją vietą jauni žmonės jaučiasi įvairiai. Neretai gyvenamoji vieta nesisieja su saugumu ir jaukumu. Tyrimo metu keli jauni žmonės užsiminė apie patirtus grasinimus ir smurtą. Švedijos nacionalinės jaunimo apklausos duomenys rodo, kad vienas iš septynių ir vienas iš aštuonių jaunų žmonių per pastaruosius aštuonis mėnesius sulaukė grasinimų ar patyrė smurtą. Šie skaičiai jaunų vaikinių iš kaimo vietovių kategorijoje yra didesni nei jaunų vaikinių, gyvenančių bet kur kitur.

„- Jeigu neatrodo normalus...

- Taip, būtent.

- Kai tik kažkoks nenormalus pasirodo, visi turi stovėt ir baksnot pirštu į jį, kol galiausiai kažkas prieis ir sumuš"

/ jauni vaikinai, kaimo vietovė

Pažeidžiamumas turi daugybę formų. Kai kuriems jauniems žmonėms tai reiškia būti „tikra jauna moterimi" ar „tikru jaunu vyru" aplinkinių akyse. Kitaip tariant, nebūti per daug mergaitišku ar nebūti berniukiška. Kitiems, kurie klausosi „ne tos" muzikos, yra per daug geri ar ne pakankamai geri mokykloje, kalba per daug ar per mažai, turi „ne tą" nuomonę, dėvi „ne tuos" drabužius, leidžia „ne tą" laisvalaikį ar tiesiog turi blogą reputaciją, gali baigtis blogai. Šie besikalbantys jauni žmonės atskleidė, kad jauni žmonės tampa smurto objektu nuo to momento, kai jie peržengia socialines normas.

„- Mes turime begalę galimybių veikti tai, ką norime. Galime nesunkiai pasiekti miestą, tai neužtrunka ilgai, galime eiti pasivaikščioti, čia daugybė pasivaikščiojimo takų.

- Taip, mes galime, mes esame arti visko. Jeigu norėčiau užsiimti parkūru, nesunkiai rasčiau parkūro pamokas čia, nes čia kažkas be abejonės jas siūlytų”

/ jaunos merginos, privilegijuota vietovė

Laisvalaikio veiklų pasiekiamumas, į kurias jaunimas gali įsitraukti, itin priklauso nuo to, kur jaunas žmogus auga. Tokių veiklų pasirinkimas jaunam žmogui privilegijuotose teritorijose yra beribis, tačiau kaimo vietovėse jaunimas susiduria su jų stygiumi ir turi prisitaikyti prie to, kas yra. Čia laisvalaikio užsiimama sportu ar einama į bažnyčią. Tačiau jaunimui, turinčiam kitokių poreikių, susirasti prasmingą laisvalaikį – daug sunkiau.

„Aš net neeinu į polikliniką, nes tiesiog taip yra. Aš nekenčiu lankytis poliklinikoje. [...] Taigi, savo sveikatą prižiūriu pati. Nes jeigu ir apsilankyčiau poliklinikoje, jie man tepasakytų, kad „lauke yra šalta“.

/ Jauna mergina, pažeidžiama aplinka

Kai kurie jauni žmonės yra nusivylę sveikatos priežiūros bei medicinos paslaugomis, kitiems – viskas tinka ir patinka. Jaunimas dažnai nepatenkintas tuo, kaip į juos žiūrima ar su jais elgiamasi. Jie mano, kad sveikatos apsaugos sistema nepakankamai atsižvelgia į jų sveikatos problemas, kad personalas neturi noro jiems padėti, o tik kuo greičiau atsikratyti jais. Kiti teigia, kad dingę testų rezultatai arba jiems tenka primygtinai prašyti tyrimų rezultatų.

Inga Sætre gimė Lilehameryje 1978 m. Yra išleidusi keletą komiksų albumų, įskaitant *Kritimo menas* (2011) ir *Yra mirtis po gyvenimo* (2018). Filmo *Ninjababy*, sukurtą pagal komiksų albumą *Kritimo menas*, premjera įvyko 2021 m. Inga Sætre sukūrė filmo animaciją ir parašė scenarijų kartu su Yngvild Sve Flikke ir Johan Fasting.

„Užaugau kaime ir pradinėje mokykloje gal nebuvau labai sociali. Daug laiko praleisdavau miške su savo šunimi Asko. Be piešimo, tapymo ir pasakojimų rašymo kompiuteriu, grojau tenoro ragą ir pianinu. Dažnai tiesiog slampinėjdavau, nuobodžiaudavau, klausydavausi daug muzikos ir žinoma, žiūrėdavau televizorių. Baigusi vidrinę mokyklą, pradėjau mokytis muzikos ir tai buvo puiku.“

Norvegija

„Mažame miestelyje, manau, visi vieni kitus pažįsta. Net nepažinodami jų asmeniškai, kadangi gandai sklinda greičiau nei vėjas.“

/ jauna mergina, vidutinio dydžio miestas

Dauguma jaunų norvegų, kurie sutiko dalyvauti šiam tyrime, jaučiasi priklausantys tai vietai, kurioje gyvena. Daugybė jaunų žmonių iš menkiau apgyvendintų vietovių net nebūtinai žinodami vyresnį už save žmogų tikrai pažinos bent to žmogus vaikus ar anūkus.

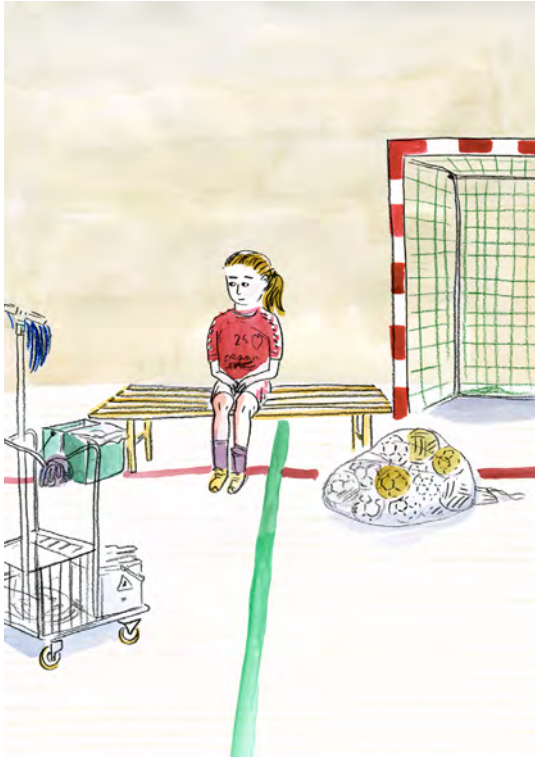

„Taip, žinoma. Bet man patinka dirbti ir užsidirbti. Aš randu tai, ko man reikia, namuose, bet mano nuomone, geriau savo poreikiams užsidirbti pačiam.“

/ Jaunas vaikinys, neprivilegiuotas, Oslas

Daugiau ar mažiau visi jauni žmonės, dalyvavę Norvegijos mokslininkų tyrime teigė, kad didžiausią įtaką savo gyvenimui daro jie patys – jie dalyvauja savo šeimų kūrimo ir planavimo, ir savo gyvenimą kuria itin savarankiškai.

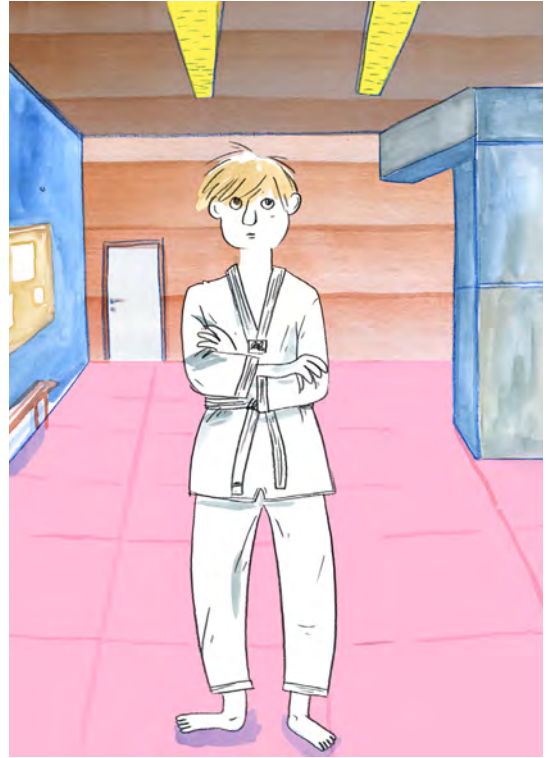
Jauni vaikinai jaučia daugiau laisvės nei jaunos merginos. Pastebima, kad merginos turi daugiau socialinių normų, kurių privalo laikytis, kaip laikas, kada turi grįžti namo bei kiek laiko turi praleisti su savo tėvais. Skirtumus lemia nerimas dėl jaunų merginų gerovės bei išankstinė nuostata, kad jauni vaikinai geba geriau pasirūpinti savimi.

„Aš esu nepaprastai privilegijuota, tikrai. Aš tikra norvegė. Aš balta. Tai mane padaro privilegijuota. Tik esu patyrusi seksualinę prievartą, daugmaž kaip ir bet kokia kita mergina“

/ jauna mergina, vidutinio dydžio miestas

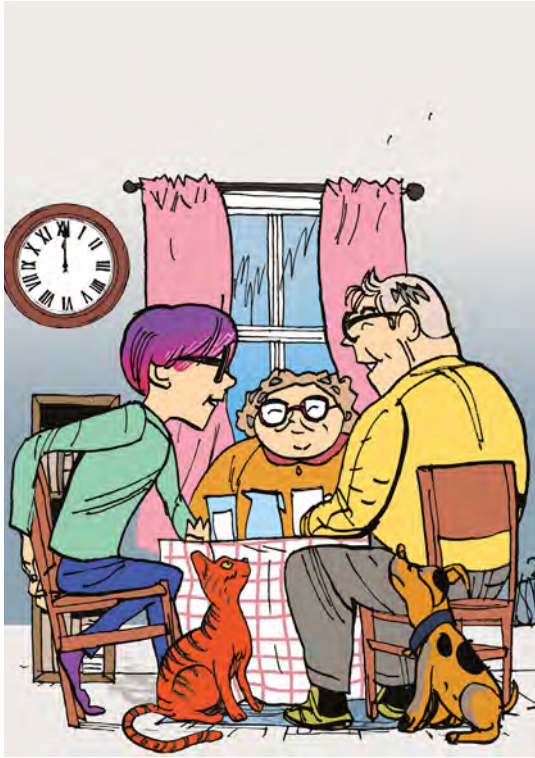
Dauguma Norvegijos moterų sako, kad jos neturi jokių neigiamų patirčių lyties pagrindu. Tačiau paklausus, ar jos yra patyrusios smurtą vakarėliuose ar mieste, daugybė jaunų moterų teigia, kad yra sulaukusios nemalonių seksistinių užuominų ir komentarų. Dauguma jaunų moterų mano, kad tai yra normalus reiškinys, kurį patiria beveik visos merginos ir moterys. Jaunos moterys patiria veiksmus (dažniausiai – iš vyrų), kurie gali būti priskiriami socialiniam priekabiavimui, tačiau jų taip neidentifikuoja.

„Jeigu aš atvykstu į polikliniką ir sakau, kad man reikia su kažkuo pasikalbėti, ir jeigu aš tik užsimenu, kad esu trans, viskas pradeda sukstis tik apie šį faktą – aš trans. Jaučiu tam tikrą diskriminaciją, nes su manimi nesielgiama taip, kaip elgiamasi su visais kitais.“

/ LGBTQ+ žmogus, Oslas

Jauni LGBTQ+ žmonės teigia, kad diskriminacija ir išankstinis nusistatymas dėl seksualinės orientacijos ar socialinės lyties tapatybės yra retas viešoje erdvėje. Vis dėlto, situacija visiškai kitokia viešoje erdvėje socialiniuose tinkluose – čia jauni žmonės, pasiryžę dalyvauti viešose diskusijose nuo įsismarkavusios komentary audros gali neretai nukentėti. Tai kainą, kurią sumoka šie žmonės tam, kad jų balsai būtų girdimi. Sveikatos priežiūros ir medicinos paslaugos – kita vieta, kur jauniems LGBTQ+ bendruomenės nariams kyla rizika patirti išankstinį nusistatymą.

Sørenas Mosdalas gimė 1972 m. Nairobyje, Kenijoje. Išleido keletą komiksų albumų, pvz. Prarastas greitkelis apie kantri muzikos žvaigždę Hanką Williamsą, Fimbulvinter apie norvegų vikingą Eriką Raudonąjį ir Basquiat (pagal Julian Voloj scenarijų) apie amerikiečių menininką Jeaną-Michelį Basquiat.

"Užaugau Kokkedalyje, priemiestyje į šiaurę nuo Kopenhagos. Ten nebuvo ką veikti, bet turėjau gerą būrį draugų. Piešiau jau paauglystėje. Be to, mane visada labai domino muzika, gal net labiau nei komiksai."

Danija

„Suaugę žmonės turi kiek daugiau gyvenimiškos patirties ir išminties. Kai kalbi su draugais, kiek dažnai diskutuojate apie tai, ką nuveikėte? Stengiesi padėti, bet negali pasiremti gilesne gyvenimo patirtimi. Tai tik savitas meilės rūpestis, ir dažnai to ir tereikia. Tačiau kai kuriais atvejais tiesiog manau, kad žmonėms reikia didesnio rūpesčio. Ir manau, kad tai lengviau pasiekti su suaugusiaisiais.“

/ Jaunas vaikinai, didmiestis

Svarbiausia socialiniame burbule, kaip pasakoja patys jauni danai, yra artimiausi draugai ir šeima. Visi Danijoje vykdytos apklausos respondentai teigia turintys suaugusį žmogų, į kurį gali atsiremti, tačiau skiriasi, kas yra tas suaugusysis. Vieniems tai – savivaldybės socialinis darbuotojas, kitiems – tėvai ar globėjai. Taip pat jauni žmonės teigia, kad gali išsipasakoti ir savo artimiausiems draugams. Ar jaunas žmogus, norėdamas išsipasakoti, rinksis artimą draugą ar suaugusįjį, priklauso nuo situacijos.

„Įsitraukimo į bendruomenės problemos kaltininkas nėra klimatas. Aš tiesiog jaučiu, kad manęs niekas nesiklauso, niekas nieko neklausia... Taigi aš į tai nekreipiau dėmesio. Aš niekada net negalvojau apie galimybę aktyviau įsitraukti į vietos bendruomenę, nes tai vis tiek neturės reikšmės“.

/ Jauna mergina, didmiestis

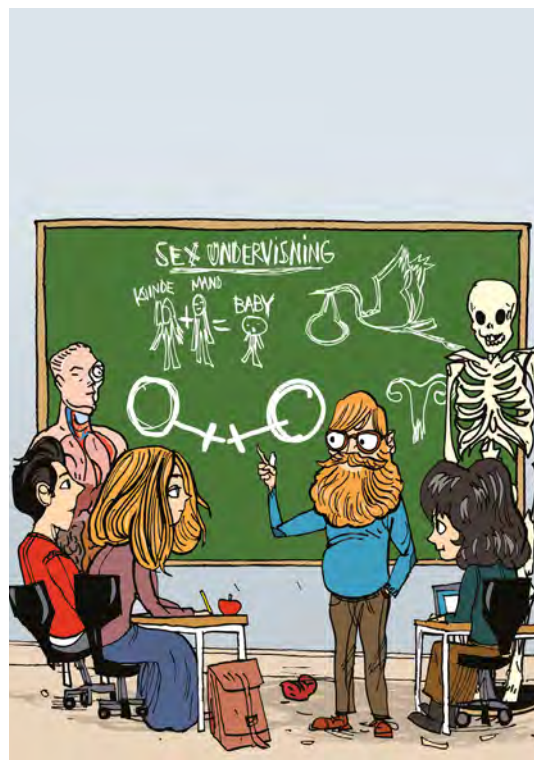
Tai, kad niekas neklausia jaunų žmonių nuomonės ieškant sprendimų, yra dažnai girdima problema Šiaurės šalyse. Kas klausia jaunų žmonių ir paaiškina, kokia svarbi yra jų nuomonė ir kodėl ji svarbi priimant vienokius ar kitokius sprendimus? Kas klausia, kaip jauni žmonės jaučiasi, ar jie yra svarbi dalis visuomenei ir demokratijai? Mes turime suvokti, kad ir jaunų žmonių patirtys yra svarbios ir naudingos. Tik tuomet užtikrinsime įtraukią visuomenę visiems.

„Žinoma, kas klausosi vidurinės mokyklos mokinių? Manau tai labai dažnas reiškinys“

/ Vienišas vaikinai, didmiestis

Jauni žmonės aiškiai teigia, kad jie neturi realių galimybių daryti įtaką visuomenėje. Daugelis apklausos dalyvių pabrėžia, kad šeima yra aplinka, kuria jie jaučia galintys pasitikėti ir kurioje turintys teisę reikšti savo nuomonę bei dalyvauti priimant sprendimus. Šeimoje jie gali daryti įtaką kasdieniams šeimos sprendimams. Tai, kad jaunimas dažnai nėra įtraukiamas į diskusijas ar jaunimui jose neleidžiama dalyvauti, yra nerimą keliantis reiškinys.

„Politiškai tu gali įtraukti socialinių normų kritiką į pradinio ir vidurinio ugdymo programas, lytinį švietimą, į ugdymo procesą apskritai, kad heteroseksualiniai santykiai nėra vienintelis diskusijų objektas. Manau kritikuoti tai, kas yra norma, yra labai svarbu!“.

/ Jauna mergina, miestelis, LGBTQ+

Jauniems žmonėms ypač svarbu mokytis apie įtraukumą tiek mokyklose, tiek namuose, siekiant sukurti socialinės bendrystės jausmą visiems jauniems žmonėms, nepriklausomai nuo lyties ar socialinės-lytinės tapatybės, religijos ar negalios ir kt. Įvairios normos visuomenėje yra gajos ir veikia mūsų veiksmus bei mąstymą. Labai svarbu yra išvengti diskriminacijos atvejų ir kalbėtis apie tai su suaugusiais bei kitais jaunais žmonėmis.

Edvardas Fuglø gimė 1965 m. Klaksvike, Farerų salose. Studijavo Karališkojoje Danijos architektūros akademijoje Kopenhagoje. Veikia labai plačiai – nuo tapybos, skulptūros, iliustracijų ir conceptualaus meno iki kostiumų ir rekvizitų filmams ir teatrui. Yra parašęs ir iliustravęs šešias knygas vaikams, sukūręs virš 100 Farerų salų pašto ženklų.

"Užaugau Klaksvike, mažame miestelyje, kuriame gyvena 5000 žmonių. Dažniausiai gyvenimą ten prisimenu kaip gerą laiką, bet, deja, ten nebuvo daug meno ir muziejų, kurių labai pasiilgdavau. Tačiau tai buvo saugi vieta, augau arti gamtos, senosios Farerų kultūros su pasakojimais ir legendomis apie trolius ir pan. Man patiko eiti į kiną (Klaksvike buvo vienas kino teatras), skaityti knygas ir dirbti su vietiniu teatru."

Farerų salos

„Vasarą kartais paprašau draugo eiti į kalnus. Dažnai ten praleidžiame visą dieną.

/ Jaunuolis, Tórshavn

Užsiėmimai lauke, susiję tiek su jūra, tiek su žygiais po kalnus, yra artimi Farerų jaunimui. Žvejyba, irklavimas ir žygiai yra įprasta veikla, o savaitgaliais vykstama į dienos išvykas į netoliese esančias kalnus.

„Negyvensiu svečioje šalyje. Nebent kelis
metus (kol studijuosiu). Bet aš grįšiu!”

/ jauna mergina, Torshaunas

Jauni fareriečiai turi stiprų ryšį su Tėvyne bei vieta, kurioje gyvena jie ir jų artimieji. Jie itin didžiuojasi savo kilme ir net tuomet, kai išvyksta kuriam laikui studijuoti į svetur, dažnai pabaigę studijas grįžta namo.

„Po mokyklos aš atliksiu namų darbus,
pasportuosiu, o vakarą praleisiu su draugais“

/ jaunas vaikinąs, Klaksvikas

Jaunų fareriečiai gyvena labai panašiai kaip bendraamžiai kitose Šiaurės šalyse - mokykla, laisvalaikis ir draugai. Vasarą Farerų salose vyksta labai daug nacionalinių ir kultūrinių švenčių. Tad vasaros metu jaunimui Fareruose tenka dažnai vilkėti savo tautinius drabužius.

(Jaunuolis nuotraukoje dėvi tradicinę farerietišką raudoną kepurę ir siuvinėtą liemenę – fareriečių tautinio kostiumo detales.)

Rán Flygenring gimė 1987 m. Osle. Rán yra dirbusi įvairiausiose srityse – nuo freskų iki alaus skardinių dizaino. Ji yra išleidusi keletą paveikslėlių knygų vaikams ir suaugusiems Islandijoje ir Vokietijoje, bendradarbiavusi su tokiais autoriais kaip Finn-Ole Heinrich, Dita Zipfel ir Hjörleifur Hjartarson.

»Užaugau Reikjavike. Buvo visai gražu. Turėjau gerų draugų, skaičiau knygas, piešiau ir užsiėmiau įvairiausiais dalykais. Taip pat dirbau su žirgais ir jiems skyriau daugiausia dėmesio nuo pat 12 metų. Kasdien būdavau arklidėse, ištisus metus treniruočiau žirgus Islandijoje ir užsienyje, kol po dešimties metų baigiau meno mokyklą.»

Islandija

„Aš galiu balsuoti, bet jaučiuosi taip, lyg mano balsas niekam nerūpi“

/ Jauna mergina, Isafjorduras

Šiaurės šalyse yra daugybė bendrų iššūkių, tarp jų – pragyvenimo iššūkiai bei būsto prieinamumas. Jauni islandai šia tema turi stiprią nuomonę, bet jie jaučiasi negirdimi. Būti jaunu gali būti kliūtimi visuomeniniam dalyvavimui ar pilietinei įtakai – nors didelė dalis apklaustų jaunų žmonių pažymėjo, kad jie sumoka tiek pat mokesčių, kiek ir suaugusieji, jie jaučia neturintys lygių galimybių dalyvauti visuomeniniame gyvenime bei būti išgirstais.

„Mano vaikiną pradeda darbas 8 val., tačiau turi laukti 10 val., nes toks autobuso reisų grafikas. Kai mano vaikiną dirbo naktinėmis pamainomis, sakiau jam, kad jis turi teisę į darbą važiuoti taksi, tačiau jam atrodė, kad tokios teisės jis neturi – dėl taksi paslaugų suteikimo darbuotojui sprendžia darbdavys. Manau, kad tokia situacija susidarė dėl to, kad jis yra lenkas, ne vietinis, ir to nežino. Darbdavys jam melavo.“

/ Jauna mergina, Breiðholt

Viešojo transporto pasiekiamumas yra nuolat iškylanti problema visose Šiaurės šalyse. Vienas Islandijoje atliktas tyrimas atskleidė ryškų nepasitenkinimą viešuoju transportu, juo keliaujant į darbą, laisvalaikio užsiėmimus ar pan. vietas. Ši problema aktualiausia kaimo ir rečiau apgyvendintose teritorijose, tačiau dideliuose Šiaurės šalių miestuose, kuriuose veikia metro, tramvajus ar kiti greitojo viešojo transporto sprendimai, gyventojai viešuoju transportu yra labai patenkinti.

„Depresija yra daug rimtesnė nei gali atrodyti iš pirmo žvilgsnio. Ji gali tęstis toli gražu ne vieną mėnesį, o net kelis metus. Aš tiesiog norėčiau, kad žmonės turėtų daugiau laiko tai suprasti, ypač mano tėtis. Kai pasakiau jam, kad sergu depresija, jis tiesiog pasakė „Užauk!“. Aš tiesiog noriu, kad žmonės kaip jis būtų labiau supratingi ir edukuoti apie tai, kokia rimta liga depresija yra“

/ Jauna mergina, Mosfelsbairas

Daugybė jaunų islandų yra susidūrę su išankstiniu nusistatymu ir diskriminacija, kai nesijautė gerai fiziškai ar emociškai. Jie jautėsi tarsi į jų problemas nėra žiūrima rimtai, daugybė jaunų netgi teigia, kad užsisenėjusios ir laiku neišspręstos sveikatos problemos lėmė, jog dėl itin dažno nedarbingumo jie netgi prarado darbus. Tai bendra islandų visuomenėje vyraujanti psichologinės sveikatos problemų, tokių kaip nerimas ar depresija neigimo problema.

„Kas yra laikas sau?“

/ Vieniša mama, Reikjavikas

Daugybė jaunų žmonių dirbo arba studijavo, kai kurie jų taip ir neįsidarbino, kiti tapo tėvais. Daugybei žmonių sunku atrasti laiko prasmingam laisvalaikiui. Kiti paminėjo sportą, kompiuterinius žaidimus, rašymą bei laiką su šeima ir draugais.

„Tu iš tikrųjų niekur nepriklausai – esi nei
suaugęs, nei vaikas, į tave nežiūri rimtai, esi
kažkoks tarpinis...”

/ Jauna moteris, Ísafjörður

Kai kurie apklausos dalyviai iš Islandijos išsakė susirūpinimą, kad neturi galimybės daryti įtakos. Jie klausinėjami, bet jų nuomonė nėra vertinama rimtai dėl jų amžiaus. Apgyvendinimo trūkumas ir didelės pragyvenimo išlaidos, viešojo transporto trūkumas ir jaunimui neprieinamos laisvalaikio veiklos – tai veiksniai, apsunkinantys jaunų žmonių galimybes pereiti į suaugusiųjų gyvenimą ir įgalinti daryti įtaką.

„Nekenčiu, kai jie sako: „tavo karta yra įlindusi tik į ekraną“. Tada mano mama pagriebusi telefoną naršo Facebook'e ir sako: „aš kažką paspaudžiau – ar gali man padėti? Aš tiesiog nesuprantu, ką čia reikia spausti...“

/ jauna mergina, Islafjorduras

Per pastaruosius 20 metų mūsų visuomenė keitėsi milžinišku greičiu, ypač – technologinė pažanga. Vyresnė karta nepasivijo mūsų, vis jaunesni ir jaunesni žmonės pradeda naudotis telefonais ir planšetėmis. Didžiausią pokytį galime matyti socialiniuose tinkluose. Suaugusieji naudotojai stipriai atsilieka nuo savo vaikų gebėjimu jais naudotis.

Christian Rex gimė 1977 m. Naestved mieste, Danijoje. Dirba iliustratoriumi ir vadovauja komunikacijos agentūrai „Deluxus Studio“. Jis yra išleidęs komiksų albumą Kaassassuk – našlaitė ir iliustravęs keletą vaikiškų knygų.

"Užaugau Nuuke. Tai buvo saugi vaikystė su geromis galimybėmis pomėgiams. Be piešimo, daug laiko praleidau žaisdamas futbolą, žaisdamas su Masters of the Universe veiksmo figūromis, skaitydamas komiksus, žiūrėdamas filmus ir žaisdamas Nintendo."

Grenlandija

„Valdžia nemato pilietinės visuomenės kaip ištekliaus. Jie nemąsto kaip grenlandai, jauni žmonės jaučiasi užmiršti, kai reikia spręsti jų problemas“

/ pilietinės visuomenės Nuke atstovė

Pilietinė visuomenė Grenlandijoje nėra suvokiama kaip įrankis, nors būtent pilietinės visuomenės organizacijos geriausiai supranta vietos žmonių poreikius ir gali padėti tiek planuojant vykdyti socialines akcijas, tiek jau vykdant socialinius projektus, susijusius su prevencinėmis kampanijomis ar pastangomis įtraukti jaunimą.

„Man patinka būti grenlandu. Vėsus klimatas man patinka“

/ Jauna vaikinąs, Nukas

Karališkoji unija tarp Grenlandijos ir Danijos šiuo metu yra dideliu diskusijų objektu. Tyrimas parodė, kad pusė jaunų grenlandų neturi jokio santykio su Karališkąja unija ar Danija. Vienam iš apklaustųjų Danijoje nėra lankęsis nė karto per visą savo gyvenimą. Kita dalis apklaustųjų teigia, kad tam tikra prasme jie jaučiasi unijos su Danija dalimi ir teigia, kad ši unija Grenlandijai suteikia daug naudos.

„Pakeisti dalykus galima tik tada, kai kalbamės vienas su kitu ir netylime. Kai kas nors ima kalbėti, supranti, kad nesi vienas ką nors jaučiantis ar patiriantis, ir tada išdrįsti prabilti.

/ Jaunuolis, Nuuk

Jaunuoliai kalbėjo apie sektingų pavyzdžių svarbą ir apie tai, kaip jie gali paskatinti kitus jaunuolius pakovoti už save ir išdrįsti prireikus pasisakyti. Nereikia jaustis vienam sudėtingose situacijose. Žmonės, kurie mums yra sektingi pavyzdžiai, taip pat mums parodo, kad galima ugdytis ir siekti savo svajonių ar svajonių darbo.